

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-116>
УДК 331.5:52.021

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

FEATURES OF INFORMATION PROVISION OF THE LABOR MARKET IN RURAL LOCATIONS

Шумілін Антон Олександрович

аспірант,

Академія праці, соціальних відносин і туризму

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-7863-9818>

Shumilin Anton

Academy of Labor, Social Relations and Tourism

Поліпшення соціально-економічної та демографічної ситуації в сільській місцевості, а також створення стабільного та ефективного ринку праці у сільських регіонах є одними з найважливіших і невідкладних завдань розвитку України. Сільські території стикаються з депопуляцією, старінням населення, значними змінами в структурі зайнятості, порушенням основних співвідношень у розвитку трудової діяльності, зниженням продуктивності аграрної праці та погіршенням рівня життя сільського населення. Похилий вік і недостатній професійний рівень працівників у сільському господарстві вже виступають перешкодою для реформування агропромислового комплексу. Відтак, наука і практика мають перед собою важливе завдання створити таке соціально-економічне середовище, яке сприятиме впровадженню комплексної стратегії зайнятості та розвитку сільських громад, що сьогодні є надзвичайно актуальним. Важливою складовою організаційно-економічного механізму регулювання ринку праці у сільській місцевості є система інформаційного забезпечення ринку праці, яка представляє собою сукупність інституційних механізмів, процедур та механізмів, призначених для координації збору, обробки, зберігання, пошуку та розповсюдження інформації про ринок праці у сільській місцевості. Важливість даної системи обумовлена її метою, яка полягає у наданні відповідної інформації суб'єктам ринку праці та стейкхолдерам, що дає змогу чітко розуміти імператив зайнятості, сприяє обґрунтованому прийняттю управлінських рішень споживачами даної інформації, розробці програм зайнятості сільського населення як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях.

Ключові слова: технології, інформація, ринок праці, сільська місцевість, державне регулювання, воєнний стан.

In the conditions of constant development of the economic potential of the world's leading countries and economic relations, the labor market occupies an important place. Considering the essence of the labor market, we can say that the labor market is one of the most important elements of the economic system of every country, the well-being of the country, the stability of society, and the effectiveness of socio-economic relations and transformations directly depend on its functioning. The main reasons for changes in population size lie in economic and political aspects and are closely related to demographic processes. The decrease in the population is caused by the following factors: a decrease in the birth rate, an increase in mortality, increased migration, as well as a deterioration in the level of well-being of citizens. The military situation in the country has a special influence on the population and migration processes. In state regulation of the labor market, there has always been and remains an urgent need to obtain the most complete information about its state, as well as economic, social, demographic and other processes. Therefore, the effective functioning of the labor market is a strategic priority of the state administration. This requires reviewing and updating its content, sources and their components, object-subject interaction, processes of data formation and processing, as well as the security of these data, which are the basis for the provision of social services and the implementation of state employment policy. Information is one of the most discussed topics in scientific circles, because its meaning varies depending on different fields of human activity and areas of application. However, at the moment, information provision of labor market regulation has not been studied from the point of view of a resource system capable of providing comprehensive information and analytical support to all processes in this market. Therefore, there is a need for a scientifically based understanding of the role and content of labor market information support, its sources, structure and development trends, as well as its significance among labor market regulation mechanisms. Also, this information should serve as a basis for determining the need to create, expand, or reduce the volume of state-ordered vocational training programs in general or within the agricultural industry. Decisions of this kind must be taken carefully, as they affect educational programs both in the region and at the local level. Sometimes

the size and nature of the training program within the area depends on the availability of potential trainees, while the employment opportunities for graduates are in another area or even in another region. Under these circumstances, information about both the local and regional labor market is needed. It is necessary to use modern information and communication technologies more widely for collecting, analyzing and disseminating information. More advanced software, especially rational databases, allow multiple data sources to be combined and analyzed in ways not previously available. The use of modern information and communication technologies also makes it much easier to update automated databases when new information is received. As a result, information about the labor market is generated and disseminated much faster than before, for example, via the Internet.

Keywords: technology, information, labor market, rural area, state regulation, martial law.

Постановка проблеми. В умовах постійного розвитку економічного потенціалу провідних країн світу та економічних відносин ринок праці займає важливе місце. Розглядаючи сутність ринку праці, можна сказати, що ринок праці являється одним із найважливіших елементів економічної системи кожної країни, від його функціонування напруга залежить благополуччя країни, стабільність суспільства і ефективність соціально-економічних відносин та перетворень.

Формування ринку праці в сільській місцевості значною мірою залежить від таких чинників: демографічної ситуації, міграційного руху населення, системи розселення, інфраструктури сільської місцевості, а також соціально-економічних та екологічних умов праці в аграрному секторі. Найзначніший вплив мають демографічна ситуація, міграційні процеси та система сільського розселення; інші фактори грають менш важливу роль у цьому процесі. Останнім часом зниження природного приросту населення призводить до скорочення його чисельності, що негативно позначається на забезпеченні трудовими ресурсами, особливо в сфері сільського господарства.

Основні причини змін чисельності населення криються в економічних та політичних аспектах і тісно пов'язані з демографічними процесами. Зменшення чисельності населення викликане такими факторами: зниженням рівня народжуваності, збільшенням смертності, активізацією міграцій, а також погіршенням рівня добробуту громадян. Особливий вплив на чисельність населення та міграційні процеси має військовий стан у країні.

Ситуація на ринку праці України зараз під впливом складних економічних та політичних обставин. Для успішного подолання цих кризових явищ потрібна комплексна державна та регіональна політика. Це включає заходи з створення нових робочих місць, вдосконалення податкового законодавства для підтримки підприємництва, а також збільшення зайнятості та доходів населення.

У державному регулюванні ринку праці завжди була і залишається актуальною потреба в отриманні найповнішої інформації про його стан, а також економічні, соціальні, демографічні та інші процеси. Отже, ефективно функціонування ринку праці є стратегічним пріоритетом державного управління. Це вимагає перегляду та оновлення його змісту, джерел та їхніх складових, об'єктно-суб'єктної взаємодії, процесів формування та обробки даних, а також безпеки цих даних, які є основою для надання соціальних послуг і реалізації державної політики зайнятості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні проблеми інформаційного забезпечення досліджувались у наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, як Балабанова Л., Алачова Т., Босак І.П., Палига Є.М., Череп А.В., Клименко О.В., Калюжний Р., Цимбалюк В., Терещенко Л.О., Матвієнко-Зубенко І.І., Чернов В.А. та інші [1-9].

Вагомий внесок у дослідження теоретичних засад інформаційного забезпечення менеджменту зробили вітчизняні та зарубіжні вчені Р. Акофф, К. Шенон, В. Глушков, В. Тронь та ін. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади досліджували українські науковці А. Дегтяр, Н. Діденко, Р. Коваль, В. Мороз, Н. Нижник, та ін. Вирішення проблем, пов'язаних із дослідженням ринку праці, в тому числі з огляду на роль і зміст інформаційної функції, вивчали С. Бандур, Д. Богиня, Б. Данилишин, Т. Заяць, Ю. Краснов, Е. Лібанова, І. Марченко, Ю. Маршавін, Т. Петрова, В. Петюх, М. Руженський та інші [1-9, 12-17].

До тепер інформаційне забезпечення регулювання ринку праці не вивчалось з точки зору ресурсної системи, яка могла б забезпечити комплексну інформаційно-аналітичну підтримку всіх процесів на цьому ринку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інформація є однією з найбільш обговорюваних тем у наукових колах, оскільки його сенс варіюється залежно

від різних галузей людської діяльності та областей застосування.

Проте на даний момент інформаційне забезпечення регулювання ринку праці не вивчалось з точки зору ресурсної системи, здатної надавати всебічну інформаційно-аналітичну підтримку всім процесам на цьому ринку. Тому існує необхідність у науково обґрунтованому розумінні ролі та змісту інформаційного забезпечення ринку праці, його джерел, структури і тенденцій розвитку, а також його значущості серед механізмів регулювання ринку праці.

Формування цілей статі (постановка завдання). Актуальність дослідження обумовлена розглядом особливостей інформаційного забезпечення ринку праці та визначено основні напрями вдосконалення інформаційного забезпечення, що необхідні для ефективного регулювання ринку праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні війна є головною причиною погіршення стану ринку праці в Україні. Безперервні обстріли та активні бойові дії призводять до зниження виробничих потужностей, зміни складу робочої сили, руйнування виробничих підрозділів і інститутів ринку праці. Ситуація на ринку праці залишається напруженою і демонструє негативні тенденції, що виникають через брак якісних вакансій, звуження можливостей для працевлаштування та зростання навантаження на

місцеві ринки праці через збільшення обсягів внутрішньої міграції населення.

На наш погляд, інформаційне забезпечення є комплексною ресурсною системою, що охоплює інформаційні ресурси, технології, технічні засоби та програмне забезпечення. Їхня спільна дія спрямована на задоволення інформаційних потреб, необхідних для вирішення соціальних, економічних і управлінських завдань. У контексті ринку праці, інформаційне забезпечення включає систему формування, обробки та перетворення інформації у дані. Ці дані використовуються для надання соціальних послуг громадянам та роботодавцям, а також для реалізації державних управлінських рішень у галузі політики зайнятості.

Система інформаційного забезпечення ринку праці на селі складається з наступних елементів:

Основні джерела інформації про ринок праці в сільській місцевості включають Державну службу статистики, Державну службу зайнятості, Міністерство соціальної політики, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Міністерство освіти і науки, а також науково-дослідні установи та інші організації.

Інформація про ринок праці в сільській місцевості є важливою для користувачів, як-от державні органи управління різних рівнів, Державна служба зайнятості, приватні

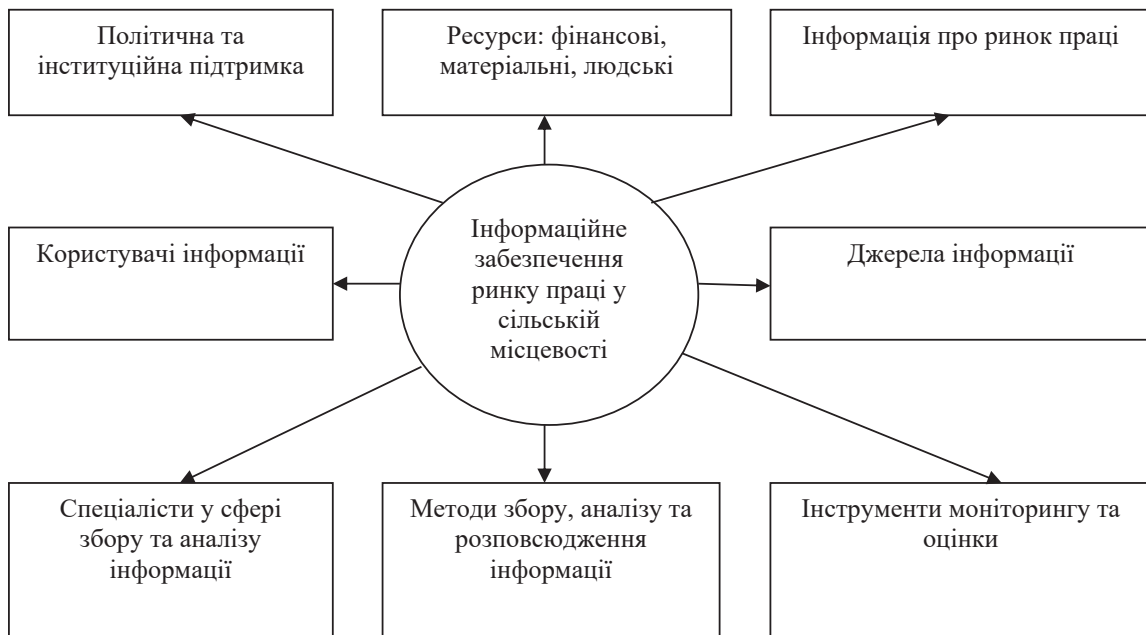

Рис. 1. Система інформаційного забезпечення ринку праці у сільській місцевості

Джерело: власні розробки автора

кадрові агенції, заклади середньої та вищої освіти, працівники та роботодавці, студенти і ті, хто шукає роботу (рис. 2).

Актуальна інформація про стан, тенденції розвитку та проблеми на ринку праці в сільських районах необхідна державним управлінським органам на всіх рівнях. Вона повинна стати основою для розробки обґрунтованої державної політики щодо зайнятості та планування загальнонаціональних, регіональних і місцевих програм розвитку сільських територій.

Ця інформація необхідна для формування політики та розробки програм, які сприятимуть розвитку людського капіталу та підтримуватимуть зростання зайнятості в довгостроковій перспективі. Планування економічного розвитку, як на рівні країни, так і окремого регіону, потребує великої кількості даних про національний, регіональний та місцевий ринки праці. Наприклад, політика для стимулювання зростання використання високих технологій в аграрній сфері повинна враховувати поточні та прогнозовані показники наявності висококваліфікованих працівників у цьому секторі.

Вищим посадовим особам, які беруть участь у загальному плануванні державних бюджетів, потрібна економічна, демографічна інформація та інформація про ринок праці, у тому числі у сільській місцевості. Це покликано допомогти їм відстежувати зміни, що від-

буваються в межах юрисдикції, на яку поширюється конкретний бюджет.

Використовуючи інформацію про ринок праці разом із інформацією про загальні економічні та демографічні тенденції, вони краще визначають причини руху населення та вплив цих змін на необхідність розширення або скорочення певних видів програм розвитку інфраструктури, а також інші державні програми та послуги. У багатьох випадках інформація про ринок праці дає ранній сигнал про те, що працівники та їхні сім'ї переїжджають у регіон або з нього у відповідь на зростання чи зменшення можливостей працевлаштування.

Також ця інформація має служити базою для визначення необхідності створення, розширення або зменшення обсягу програм професійного навчання за державним замовленням, загалом або в межах сільськогосподарської галузі. Рішення такого роду повинні прийматись виважено, оскільки вони стосуються навчальних програм як в регіоні, так і на місцевому рівні. Іноді розмір та характер навчальної програми в межах місцевості залежать від наявності потенційних слухачів, тоді як можливості працевлаштування випускників знаходяться в іншій області чи навіть в іншому регіоні. За цих обставин потрібна інформація як про місцевий, так і регіональний ринок праці.

Інформація про ринок праці вкрай необхідна і для розробки політики та плану-

Рис. 2. Основні споживачі інформації про ринок праці у сільській місцевості

Джерело: власні розробки автора

вання програм, що підтримують такі важливі питання, як мобільність робочої сили, досвід роботи, галузеве навчання та соціальна інтеграція для конкретних цільових груп, таких як жінки, молодь, працівники-мігранти, інваліди, а також у просуванні гендерної проблематики. Така інформація допоможе визначити типи працівників, яких потрібно залучити, коли економіка району відчуває гострий дефіцит кваліфікації, а місцеві програми навчання не можуть задовольнити попит на кваліфікованих робітників. Програми планування для конкретних цільових груп, таких як жінки, молодь, працівники-мігранти та люди з обмеженими можливостями, потребують інформації про особливості осіб у цих групах, а також інформацію про кар'єрне консультування, можливості трудового досвіду та можливості навчання, які можуть бути доступними для членів цієї групи.

Для державної Служби зайнятості та приватних агенцій зайнятості, які надають послуги щодо працевлаштування інформація про ринок праці грає дуже важливу роль. Саме ця інформація дає змогу визначити, які саме послуги потрібні, хто є клієнтами, яка їх кількість, потреби тощо. Якщо у регіоні є значна кількість роботодавців, які шукають найманих працівників, то агенціям потрібно оцінити можливості знаходження ресурсів для задоволення цих потреб. І навпаки, якщо у якомусь регіоні велика кількість безробітних, що шукають роботу, потрібні послуги іншого характеру, зокрема потрібно розробляти програми консультування з питань розвитку кар'єри, програми навчання та перекваліфікації, програм мобільності тощо.

Керівникам служб зайнятості потрібна загальна інформація про вакансії, шукачів роботи, зміни кваліфікації та професійних вимог, перспективи кар'єрного росту в різних галузях та професіях, а також освітні та навчальні програми для планування надання послуг із працевлаштування. Персонал служб працевлаштування потребує досить конкретної інформації як про вакансії, так і про шукачів роботи, щоб мати змогу успішно співставити вакансії з особами, які шукають роботу. Ця інформація дозволяє персоналу вибирати відповідні професійні коди для кожної вакансії та кожного шукача роботи, щоб можна було провести відповідність.

Консультанти з питань професійної орієнтації та кар'єрних питань потребують інформації про перспективи на ринку праці, щоб мати чітке уявлення про зміни в галузі та необхідні

кваліфікації. Також важливо мати доступ до даних про місцезнаходження, терміни, вимоги до вступу та доступність освітніх і навчальних програм. Така інформація допомагає керівникам та консультантам надати клієнтам корисні поради щодо вибору кар'єрного шляху та реалізації їхніх цілей.

Іншим важливим споживачем інформації про ринок праці в сільській місцевості є заклади середньої та вищої освіти. Вони мають отримувати дані про ринкові тенденції, вимоги економіки до кваліфікацій, технологічні зміни та їхній вплив на розвиток навичок, а також інформацію про програми, що пропонуються конкуруючими установами. Це дозволяє їм ефективно розробляти та запускати навчальні програми. Програми та типи курсів, які пропонують ці заклади, слід регулярно коригувати, щоб випускники мали потрібні та актуальні навички для адаптації до постійно змінюваного ринку.

У навчальних закладах професійної підготовки розробники програм активно використовують інформацію про ринкові тенденції та майбутній вплив технологічних змін на вимоги до кваліфікації. Це допомагає їм визначити, які типи програм варто пропонувати та скільки студентів варто приймати в кожну з них. Консультанти-керівники цих інститутів, спираючись на результати подальших досліджень та прогнозовані вимоги до навичок, надають підтримку студентам у виборі конкретних освітніх та професійних програм.

Роботодавцям і працівникам необхідні дані про доступність і попит на робочу силу, кваліфікацію, можливості для навчання, продуктивність, рівні заробітної плати, умови праці, колективні договори, норми напряду колективних переговорів, а також питання безпеки й охорони праці. Ця інформація допомагає роботодавцям керувати своєю кадровою політикою, стратегіями колективних переговорів, а також планувати інвестиції та програми підготовки та перепідготовки кадрів. Працівникам і їх профспілкам важливо знати про можливі зміни на ринках праці, що дозволяє ефективно планувати стратегії колективних переговорів.

Студенти та особи, які активно шукають роботу, потребують актуальної інформації про ринок праці. Це допомагає їм у розробці кар'єрних планів, виборі професії, отриманні відомостей про можливості навчання і пошуку зайнятості. Вони використовують ці дані, щоб краще розуміти поточні і майбутні вимоги до навичок на ринку, що дозволяє при-

ймати обґрунтовані рішення щодо освіти та професійної підготовки. Зокрема, їх цікавить детальна інформація про освітні та кваліфікаційні вимоги різних спеціальностей, а також місці розташування і вимоги для вступу до навчальних закладів. Шукачам роботи важливо знати, де знаходяться робочі місця і які є вимоги до освіти та кваліфікації для їх заповнення.

Таким чином, корисність системи інформаційного забезпечення ринку праці на селі полягає в наступному: слугує інформаційною основою у формуванні широкого кола програм зайнятості та розвитку сільських територій на національному, регіональному, місцевому рівнях; допомагає формувати політику найму та просування на підприємстві чи установі; дає змогу реформувати освіту та системи навчання, щоб вони позитивно та швидко реагували на мінливі потреби ринку праці у сільській місцевості; важлива для формування кар'єрної політики працівника; відстеження кар'єрних моделей нових учасників праці. Ринок є законним, повчальним та інформативним джерелом доказів загальної сприйнятливості роботодавців до освітніх програм; може бути використана для розробки навчальної програми, яка відображає потреби ринку праці у сільській місцевості; дає змогу оцінити національний прогрес щодо розвитку та формування професійних навичок; допомагає у розробці цілеспрямованих втручань держави у проблеми забезпечення зайнятості сільського населення; служить основою для розробки нового забезпечення освіти та (безперервного) навчання на секційних та регіональних рівнях для цілих систем професійного навчання або їх областей, і його метою є адаптація їх до вирішення змін технічних, соціальних та культурних проблем.

Аналіз аналогічного зарубіжного досвіду (бенчмаркінг) дозволив виявити передові практики удосконалення інформаційних систем ринку праці у сільській місцевості, які можна застосувати у вітчизняних умовах.

Найпопулярнішою стратегією є прийняття узгодженої системи збору та розповсюдження даних у межах національного уряду. На чолі такої системи стоять Комітет з інформації про ринок праці або Консультативно-координаційний комітет з питань ринку праці. У випадку України, це може бути, наприклад, комітет при Державній Службі України з питань праці (Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства) Основними функ-

ціями такого комітету є: координувати діяльність у системі інформаційного забезпечення ринку праці в сільській місцевості; провести розробку політики на ринку праці; а також здійснювати моніторинг та нагляд за виконанням програм ринку праці.

Наступним важливим кроком є налагодження партнерства та співпраці між суб'єктами системи інформаційного забезпечення ринку праці у сільській місцевості. Залучення соціальних партнерів є передумовою успіху будь-яких ініціатив щодо створення ефективних та добре функціонуючих інформаційних систем ринку праці. Це створює культуру спільної (суспільної) відповідальності, яка сприяє довгостроковій прихильності до вирішення проблем і, що ще важливіше, забезпечує більшу гармонізацію політики та програм щодо проблем зайнятості, зокрема у сільській місцевості.

Інша форма партнерства та співпраці – це між науково-дослідними установами, закладами вищої освіти та урядовими відомствами, відповідальними за формування системи інформаційного забезпечення ринку праці у сільській місцевості, а також планування та реалізацію політики та програм розвитку сільських територій. Проте наше дослідження дозволяє нам констатувати, що більшість досліджень праці, що проводяться у вітчизняних закладах вищої освіти, в основному виконуються для задоволення академічних інтересів, і результати та рекомендації таких досліджень не часто використовуються політиками та іншими стейкхолдерами на ринку праці. Тому існує нагальна потреба посилення партнерства та співпраці між науково-дослідними установами, вищою освітою та урядовими департаментами у сфері інформаційного забезпечення ринку праці у сільській місцевості.

Висновки. Потрібно ширше застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для збору, аналізу та розповсюдження інформації. Більш досконале програмне забезпечення, особливо раціональні бази даних, дозволяють поєднувати та аналізувати безліч джерел даних способами, які раніше не були доступні.

Застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій також значно полегшує оновлення автоматизованих баз даних, коли надходить нова інформація. Як результат, інформація про ринок праці формується та поширюється набагато швидше, ніж раніше, наприклад, через Інтернет.

Методи збору даних можуть бути покращені за рахунок використання новітніх комунікаційних технологій. У розвинених країнах поступово переходять на електронні способи збору даних для вибіркового обстеження, і Україні варто прийняти цю практику. Опитування домогосподарств, роботодавців та інших респондентів можна проводити не тільки в паперовому, а й в електронному форматі. Незважаючи на певні недоліки, цей метод збору даних дозволяє економити час на введення зібраних вручну даних у комп'ютер, забезпечуючи при цьому швидший аналіз та своєчасну реалізацію результатів.

Крім своєї корисності у розробці та розповсюдженні інформації про ринок праці у сільській місцевості, Інтернет може надати дуже корисну довідкову інформацію і для

тих, хто бере участь у функціонуванні інформаційної системи. Зокрема, можна на сайті Державної служби статистики бажано передбачити можливість завантаження копій опитувань, які проводяться окремими установами. Наприклад, заклади вищої освіти часто проводять опитування абітурієнтів або студентів для вирішення своїх академічних завдань. Проте така інформація була б корисною не тільки для ЗВО, а й ширшої аудиторії. Тому бази даних повинні доповнюватися спеціальними опитуваннями, науковими дослідженнями або іншими методами збору даних, які б досліджували менш відомі джерела даних для отримання спеціальної інформації, яка зазвичай не збирається або не міститься в загально-статистичних базах даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бандур С. І. Теоретико-методологічні імперативи державного регулювання ринку праці в контексті реформування економіки України. *Ринок праці та зайнятість населення* : зб. наук. праць ІПК ДСЗУ. 2015. № 2 (43). С. 9–13.
2. Баришнікова В. В., Копилова О. В., Версанова Г. А., Ярова Н. В. Аналіз сучасних напрямків розвитку економічної науки (мікро та макроекономічний аспекти). *Наука і техніка сьогодні. Серія «Економіка»*. 2023. № 8(22). С. 51–63. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/5233>
3. Бондаревська К. В., Кисельов В. Р. Сучасні тенденції розвитку ринку праці : вітчизняний та зарубіжний досвід. *Проблеми та перспективи розвитку підприємства*. 2017. № 4. С. 9–15.
4. Гургула О. М. Зарубіжний досвід регулювання зайнятості населення та можливості його використання в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 6. Част. 4. 2014. С. 121–124.
5. Дружиніна В. В. Механізм державного регулювання ринку праці: теоретичний аспект. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 4. Т. 4. С. 67–71.
6. Маркова Н. С. Формування організаційно-економічного механізму управління розвитком персоналу. URL: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-6_0-pages-200_202.pdf
7. Маршавін Ю. М. Регулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу : монографія. Київ : Альтерпрес, 2011. 396 с.
8. Міненко В. Л. Державне регулювання ринку праці та зайнятості населення у глобалізованому світі: стан та тенденції розвитку. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_1_29.
9. Півторак А. А. Концептуальні засади удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання ринку праці у сільській місцевості. *Економічний дискурс*. 2020. Випуск 4. С. 75–84. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-4-8>
10. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України від 4 жовтня 2019 р. № 188-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188-20#Text>
11. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2020–2022 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2019 р. № 555. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-prognozu-ekonomichnogo-i-socialnogo-rozvitku-ukrayini-na-20202022-roki-i150519>
12. Пищуліна О., Маркевич К. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації: аналітична записка. Київ : Центр Разумкова, 2022. Липень. 21 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>
13. Ринок праці в регіонах України після пів року війни. URL: <https://business.rayon.in.ua/news/537765-riнок-pratsi-v-regionakh-ukraini-pislya-piv-roku-viyni>
14. Холодницька А. В., Боярчук Л. В. Адаптація зарубіжного досвіду у сфері державного регулювання зайнятості населення до реалій України. *Innovative solutions in modern science*. 2016. № 1 (1). С. 1–16.
15. Шульга В. І. Організаційно-економічний механізм формування трудових відносин на сільськогосподарських підприємствах. *Економіка*. 2008. № 6. С. 6–11.

16. Ярова Н., Воркунова О., Баришнікова В. Зарубіжний досвід державної підтримки інноваційної діяльності (макро- та мікроекономічний аспекти). *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті* : зб. наук. праць : Одеса. 2022. № 2 (83). С. 5–18. URL: <https://www.daemmt.odesa.ua/index.php/daemmt/article/view/456>
17. Ярова Н.В., Воркунова О.В. Основні форми міжнародної інтеграційної взаємодії. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті* : зб. наук. праць : Одеса. 2022. № 3 (80). С. 16–25. URL: <https://www.daemmt.odesa.ua/index.php/daemmt/article/view/419>
18. Janowski M. Rural Non-Farm Livelihood Activities in Romania, Georgia and Armenia : *Synthesis of Findings From Fieldwork carried out at the Village level 2001-2002*. Natural Resources Institute, Report No. 2725. December 2002. URL: [https://gala.gre.ac.uk/id/eprint/11659/1/11659_Bleahu_Rural%20non%20farm%20livelihood%20activities%20in%20Romania%20\(working%20paper\)%202002.pdf](https://gala.gre.ac.uk/id/eprint/11659/1/11659_Bleahu_Rural%20non%20farm%20livelihood%20activities%20in%20Romania%20(working%20paper)%202002.pdf)
19. Davis J. R., Bezemer D.J., Janowski M., Wandschneider T. The rural non-farm economy and poverty alleviation in Armenia, Georgia and Romania : *A Synthesis of Findings Natural Resources Institute*, University of Greenwich. URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08cc3ed915d622c001569/povertyalleviation.pdf>

REFERENCES:

1. Bandur, S. I. (2015). Teoretyko-metodolohichni imperatyvy derzhavnoho rehulivannia rynku pratsi v konteksti reformuvannia ekonomiky Ukrainy. [Theoretical and methodological imperatives of state regulation of the labor market in the context of reforming the economy of Ukraine]. *Rynok pratsi ta zainiatist naseleння – Labor market and population employment*, 2 (43), 9–13 [in Ukrainian].
2. Baryshnikova, V. V., Kopylova, O. V., Versanova, H. A., & Yarova, N. V. (2023). Analiz suchasnykh napriamkiv rozvytku ekonomichnoi nauky (mikro ta makroekonomichni aspekty) [Analysis of modern trends in the development of economic science (micro and macroeconomic aspects)]. *Nauka i tekhnika sohodni. Seriya «Ekonomika» – Science and technology today. "Economy" series*, 8(22), 51–63. Available at: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/5233> [in Ukrainian].
3. Bondarevska, K. V., Kyselov, V. R. (2017). Suchasni tendentsii rozvytku rynku pratsi: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid [Modern trends in the development of the labor market: domestic and foreign experience]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpriemstva – Problems and prospects of enterprise development*, 4, 9–15 [in Ukrainian].
4. Hurhula, O. M. (2014). Zarubizhnyi dosvid rehulivannia zainiatosti naseleння ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini [Foreign experience of regulation of population employment and possibilities of its use in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin Kherson State University*, 6(4), 121–124 [in Ukrainian].
5. Druzhynina, V. V. (2010). Mekhanizm derzhavnoho rehulivannia rynku pratsi: teoretychnyi aspekt [The mechanism of state regulation of the labor market: theoretical aspect]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, 4(4), 67–71 [in Ukrainian].
6. Markova, N. S. (2012). Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia rozvytkom personal [Formation of the organizational and economic mechanism of personnel development management]. Available at: http://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-6_0-pages-200_202.pdf [in Ukrainian].
7. Marshavin, Yu. M. (2011). *Rehulivannia rynku pratsi Ukrainy: teoriia i praktyka systemnoho pidkhodu* [Regulation of the labor market of Ukraine: theory and practice of a systemic approach]. Kyiv: Alterpres, 396 [in Ukrainian].
8. Minenko, V.L. (2012). *Derzhavne rehulivannia rynku pratsi ta zainiatosti naseleння u hlobalizovanomu sviti: stan ta tendentsii rozvytku* [State regulation of the labor market and population employment in the globalized world: state and development trends]. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_1_29 [in Ukrainian].
9. Pivtorak, A. A. (2020). Kontseptualni zasady udoskonalennia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu derzhavnoho rehulivannia rynku pratsi u silskii mistsevosti [Conceptual principles of improving the organizational and economic mechanism of state regulation of the labor market in rural areas]. *Ekonomichniy diskurs – Economic discourse*, 4, 75–84. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-4-8> [in Ukrainian].
10. Pro Prohamu diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy [About the Program of the Cabinet of Ministers of Ukraine: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188-20#Text> [in Ukrainian].
11. Pro skhvalennia Prohnozu ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2020–2022 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On the approval of the Forecast of Economic and Social Development of Ukraine for

2020–2022: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/proshvalennya-prognozu-ekonomichnogo-i-socialnogo-rozvitku-ukrayini-na-20202022-roki-i150519> (in Ukrainian).

12. Pyshchulina, O., & Markevych K. (2022). Rynok pratsi v umovakh viiny: osnovni tendentsii ta napriamy stabilizatsii: analitychna zapyska [The labor market in the conditions of war: the main trends and directions of stabilization: an analytical note]. Kyiv: Tsentrazumkova, 21. Available at: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf> [in Ukrainian].

13. Rynok pratsi v rehionakh Ukrainy pislia piv roku viiny [The labor market in the regions of Ukraine after half a year of war]. Available at: <https://business.rayon.in.ua/news/537765-rinok-pratsi-v-regionakh-ukraini-%20pisylya-piv-roku-viyni> [in Ukrainian].

14. Kholodnytska, A. V., & Boiarchuk L. V. (2016). Adaptatsiia zarubizhnogo dosvidu u sferi derzhavnogo rehuliuвання zainiatosti naselennia do realii Ukrainy [Adaptation of foreign experience in the field of state regulation of population employment to the realities of Ukraine]. *Innovative solutions in modern science*, 1(1), 1–16 [in Ukrainian].

15. Shulha, V. I. (2008). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm formuvannia trudovykh vidnosyn na silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Organizational and economic mechanism of formation of labor relations at agricultural enterprises.]. *Ekonomika – Economy*, 6, 6–11 [in Ukrainian].

16. Yarova N.V., & Vorkunova O.V. (2022). Osnovni formy mizhnarodnoi intehtatsiinoi vzaiemodii [Basic forms of international integration interaction]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti – Development of transport management and management methods*, 3 (80), 16–25. Available at: <https://www.daemmt.odessa.ua/index.php/daemmt/article/view/419> [in Ukrainian].

17. Janowski M. (2002). Rural Non-Farm Livelihood Activities in Romania, Georgia and Armenia: Synthesis of Findings from Fieldwork carried out at the Village level 2001–2002. Natural Resources Institute, Report No. 2725. December 2002. Available at: [https://gala.gre.ac.uk/id/eprint/11659/1/11659_Bleahu_Rural%20non%20farm%20livelihood%20activities%20in%20Romania%20\(working%20paper\)%202002.pdf](https://gala.gre.ac.uk/id/eprint/11659/1/11659_Bleahu_Rural%20non%20farm%20livelihood%20activities%20in%20Romania%20(working%20paper)%202002.pdf)

18. Davis, J.R., Bezemer, D.J., Janowski, M. & Wandschneider, T. (2004) The Rural Non-Farm Economy and Poverty Alleviation in Armenia, Georgia and Romania: A Synthesis of Findings. Chatham, UK: Natural Resources Institute. Available at: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08cc3ed915d622c001569/povertyalleviation.pdf>